

Beleidsplan 2025

Stichting Natuurbelang De Onlanden van Leekstermeer, Peizer- en Eelderdiep

Uit de statuten van de stichting

1. De Stichting heeft ten doel:
 - a. het behartigen van het natuurbelang van het natte veengebied gelegen tussen het Drents zandplateau en de Groninger zeeklei, in het bijzonder het gebied dat omringd wordt door de plaatsen Groningen, Eelde-Paterswolde, Peize, Roderwolde, Roden, Nietap, Leek, Lettelbert en Hoogkerk, welk gebied hierna ook wordt genoemd: “De Onlanden van Leekstermeer, Peizer- en Eelderdiep”, afgekort als “De Onlanden”;
 - b. het stimuleren van de vorming van een aaneengesloten natuurreservaat in het gebied De Onlanden;
 - c. het beschermen en verhogen van de natuurwaarden van De Onlanden;
 - d. het beschermen en versterken van de ecologische relaties met andere gebieden;
 - e. het aanvaarden van erfstellingen onder het voorrecht van boedelbeschrijving;
 - f. het verrichten van alle verdere handelingen, die met het vorenstaande in de ruimste zin verband houden of daartoe bevorderlijk kunnen zijn.
2. De stichting tracht haar doel onder meer te verwezenlijken door:
 - a. partij te zijn in de discussie en besluitvorming van politieke en maatschappelijke organisaties en instellingen, aangaande het natuurbelang van De Onlanden;
 - b. het verzamelen en uitdragen van kennis en deskundigheid;
 - c. het uitvoeren en stimuleren van onderzoek en inventarisaties;
 - d. het ontwikkelen en inbrengen van zienswijzen;
 - e. het creëren van draagvlak in de maatschappij;
 - f. al het andere dat in haar vermogen ligt om het natuurbelang van het gebied te behartigen.
3. De Stichting heeft niet ten doel het maken van winst.

17 juni 2021

1 Inleiding

De Stichting Natuurbelang De Onlanden is opgericht 10 januari 2000 om de destijds versnipperde natuurgebieden aaneen te smeden tot één groot natuurgebied: De Onlanden.

Dit beleidsplan is aangepast aan de uitkomsten van de strategiesessie die het bestuur van de stichting op 25 september 2024 heeft gehouden. Het is een doorlopend plan gebaseerd op de visie en missie van de stichting. Omdat er voortdurend ontwikkelingen zijn die de natuur in De Onlanden (mogelijk) beïnvloeden, wordt jaarlijks opnieuw bekeken op welke activiteiten de stichting zich wil richten.

2. Visie en missie

2.1. Visie

De Onlanden is ingericht en wordt beheerd als een aaneengesloten natuureservaat, waarin de natuurwaarden beschermd en verhoogd worden. Uitgangspunten daarbij zijn:

- De Onlanden liggen op het kruispunt van de natte laagveengordel die ten oosten en westen van Groningen-Stad ligt en het Peizer- en Eelderdiepsysteem, welke ontspringt op het Drents Plateau en uitmondt in de Waddenzee bij het Groningse Lauwersoog¹;
- De Onlanden is ingericht en wordt beheerd als een robuust, (water)systeem gestuurd moerasgebied met overgangen naar drogere gronden richting het Drents Plateau.
- Hierin zijn het de natuurlijke processen die de natuurontwikkeling sturen – het beheer is daaraan ondergeschikt. Het schaalniveau van De Onlanden biedt hier bij uitstek kansen voor.
- De ecologische relaties met omliggende natuurgebieden, zoals het beekstelsel van de Drentsche Aa en het Reitdiep, worden versterkt.

Hoewel de stichting zich primair richt op het natuurgebied De Onlanden, kijkt zij ook nadrukkelijk naar verbetering van de kansen binnen het hele beekstelsel én de verbindingen met omliggende natuurgebieden omdat dit sterk bijdraagt aan de kansen voor en de kracht van de natuur in De Onlanden zelf.

2.2. Missie

De stichting zet zich in om – stap voor stap – het streefbeeld uit de voorgaande paragraaf werkelijkheid te laten worden. We willen de stem van de natuur laten horen. Dat splitsen we uit in 3 aandachtsvelden: kennis verzamelen, kennis delen en inspireren & initiëren.

3. Ambitie 2025

¹ Deze visie is neergelegd in het Waterstreefbeeld van Veen tot Zee (een werkdocument voor samenwerkingsprojecten op het raakvlak van water en natuur) door de Projectgroep Van Veen tot Zee, welke in oktober 2005 is uitgebracht.

3.1. Kennis verzamelen

Kennis is de basis: we weten welke natuur te vinden is in De Onlanden, hoe gaat het daarmee gaat en wat heeft ze nodig om te floreren als natuurgebied én als onderdeel van de grotere systemen Veen tot Zee en Laagveengordel.

We verzamelen kennis door:

- Jaarlijkse [broedvogelinventarisatie](#) met zo'n 35 vrijwilligers. We volgen de SOVON methodiek.
- Volgen van de [otters en bevers](#), kleine marterachtigen en exoten zoogdieren in het gebied met 5 vrijwilligers van CaLutra die werken met 5 wildcamera's van de stichting. Met de kennis die we in huis hebben en rekening houdend met de middelen die we hebben, hebben de vrijwilligers zelf een methodiek opgesteld. Jaarlijks wordt een rapportage gemaakt.
- We proberen zo goed mogelijk op de hoogte te zijn van [onderzoek en inventarisaties](#) die in De Onlanden worden uitgevoerd door partijen (anders dan de terreinbeherende organisaties) en delen deze kennis waar mogelijk via onze nieuwsbrief en onze website.

In 2025 hebben we daarnaast de volgende ambities:

- Een jaarlijkse inventarisatie en rapportage van de [vleermuizen](#) in het gebied met publicatie op onze website.
- In samenwerking met waterschap Noorderzijlvest ([DNA](#)) [onderzoek](#) doen naar water fauna, o.a. de verspreiding van de grote modderkruiper.
- Opzetten van een samenwerking met de Rijksuniversiteit (burgerwetenschap Curious) om inzicht te krijgen in de [kwaliteit van het water](#) dat De Onlanden instroomt.
- Samenbrengen van de trekvogeltellingen van SOVON (Punt Transect Tellingen, slaappleats, watervogel-/midwintertellingen), de gegevens van waarneming.nl en de waarnemingen die worden doorgegeven aan onze stichting (deonlanden.nl) tot een jaarlijkse rapportage.
- Uitpluizen van braakballen en op naam brengen van de inhoud om inzicht te krijgen in het voorkomen van muizen en spitsmuizen in De Onlanden. Note: hiervoor hebben we aanvullende mankracht met specifieke kennis nodig, daar is nog geen zicht op.
- Daarnaast is er twijfel over de duurzaamheid van de huidige methodiek van broedvogels tellen. We overleggen momenteel met Sovon hoe we dit via aanpassingen in methodiek duurzaam kunnen borgen. Daarnaast willen we oproep doen om vrijwilligers te vinden om eens goed te inventariseren wat er allemaal in schuren en in hoogspanningsmasten zit..

3.2 Kennis delen

De kennis die we verzamelen delen we met het doel **enthousiasme voor en betrokkenheid bij de natuur van De Onlanden** te creëren. Uiteindelijk willen we dat er goed voor de natuur van De Onlanden gezorgd wordt doordat het op systeemniveau goed functioneert. Daarom:

- Vertellen we hoe prachtig en biodivers de natuur is en
- Maken we duidelijk wat de natuur nodig heeft: een gezond en robuust ecosysteem, Van Veen tot Zee.

We willen een divers publiek bereiken: omwonenden, mensen die geïnteresseerd zijn in de ecologie of soorten van het gebied, bezoekers en mensen die professioneel bij De Onlanden betrokken zijn.

We delen kennis door:

- Het uitbrengen van een [digitale nieuwsbrief](#). Deze verschijnt twee keer per jaar of vaker als daar aanleiding toe is en delen we ook op onze socials (ongeveer 550 adressen)
- Het delen van actuele natuurwaarnemingen, een maandelijkse natuurblog uit De Onlanden en nieuwsberichten over onze activiteiten op onze [website](#).
- Het organiseren van [bijeenkomsten voor onze achterban](#), de Onlanders: een excursie in het voorjaar en een inhoudelijke bijeenkomst in het najaar.

2.3 Inspireren en initiëren

We willen mensen prikkelen en inspireren om De Onlanden als een belangrijk natuurgebied te zien in de systemen Van Veen tot Zee² en De Laagveengordel³ dat alleen goed functioneert wanneer het ecosysteem gezond en robuust is.

De meerwaarde van onze stichting ligt vooral in het op systeemniveau, over bestuurlijke grenzen heen, aanvliegen van vraagstukken en de blik op de langere termijn. We nemen een onafhankelijke positie in en zijn onderscheidend door goede visies in te brengen en partijen te verbinden.

Uitgangspunten van Natuurbelang De Onlanden

² Met Van Veen tot Zee bedoelen we het watersysteem dat vanaf het Fochteloërveen, via de beekdalen van het Eelder- en Piezerdiep, De Onlanden, het Reitdiep en het Lauwersmeer naar de Waddenzee stroomt.

³ Met de Laagveengordel bedoelen we het gebied van moerasgebieden en meren dat vanuit Fryslân via het Zuidelijk Westerkwartier, Leekstermeer, Paterswoldsemeer, Zuidlaardermeer en Schildmeer richting Duitsland loopt.

Het unieke karakter van De Onlanden staat centraal: een grootschalig natuurgebied waar natuurlijke processen sturen en geen/nauwelijks beheer nodig is.

De Onlanden is onderdeel van en nauw verbonden met zowel de beeksystemen Van Veen tot Zee als de keten van meren en moerassen die de Laagveengordel van Groningen vormen.

Naast natuurlijke processen zijn rust, ruimte, duisternis en voldoende water van goede kwaliteit essentieel.

We inspireren en initiëren door:

- **Inspraak en (in)formeel overleg** rond plannen en processen die effect kunnen hebben op De Onlanden. Op dit moment spelen een aantal projecten/processen:
 - **Optimalisatie Waterberging** (trekker: Waterschap Noorderzijlvest). Naar aanleiding van onze inspraak uit 2022, worden we geïnformeerd en kunnen we onze zienswijzen kenbaar maken. In 2025 verwachten we dat het onderwerp Bloemrijke dijken besproken zal worden.
 - **Programma Landelijk Gebied** Noordwest Drenthe (trekkers: provincie Drenthe en Waterschap Noorderzijlvest). We zijn niet actief betrokken bij dit project maar zullen, wanneer nodig, de mogelijkheden tot inspraak benutten.
 - **Gebiedsontwikkeling Westpoort** (trekker: provincie Groningen). De status van dit project is onduidelijk vanwege politieke onzekerheden. Samen met de Natuur- en Milieufederaties Groningen en Drenthe zitten we in een klankbordgroep.
 - **Lelylijn** (trekker: Rijk). Enkele keren per jaar worden we geïnformeerd over de voortgang van de Lelylijn.
 - **Faunapassages** (trekker: Natuurbelang De Onlanden). Jaarlijks voeren we, na publicatie van de otter en bever rapportage overleg met de betrokken overheden en terreinbeheerders over geconstateerde infrastructurele knelpunten voor fauna.
 - **Rust en duisternis** zijn aandachtspunten van onze stichting. Wanneer er formele mogelijkheden zijn om dit te agenderen doen we dat, daarnaast zoeken we informeel overleg met betrokken partijen.
 - De **exoten** die in De Onlanden voorkomen, m.n. grote waternavel en Amerikaanse rivierkreeft, zijn een zorgpunt.
- Ontwikkeling van **eigen visies**. In 2025 richten we ons op:

stichting Natuurbelang De Onlanden

- Een visiedocument [Schone Schil rond De Onlanden](#) waarin we een schets maken van mogelijk landgebruik in een schil rond De Onlanden, gericht op voldoende schoon water, gezonde bodem en een gezonde leefomgeving die kan meebewegen met een veranderend klimaat.
- Ontwikkelen van een [digitaal 'verhalenboek'](#) over mens-leefomgeving relaties waarin relatie met en zorg voor de natuur centraal staan om gezond te kunnen blijven in een veranderende wereld. In dit project werken we samen met de Drentse Natuur- en Milieufederatie en de Rijksuniversiteit Groningen.
- Organiseren van een [symposium](#) in het najaar, ter gelegenheid van ons 25-jarig jubileum.

4. Informatie over de Stichting Natuurbelang De Onlanden

Informatie over de Stichting Natuurbelang De Onlanden is te vinden op de website: www.deonlanden.nl. Hier zijn de statuten, het beleidsplan en jaarplan te vinden, evenals de nieuwsbrieven en rapportages die door de stichting worden gemaakt.

4.1 Communicatiekanalen

- www.deonlanden.nl
- YouTube kanaal (nieuw): [Natuur in De Onlanden](#)
https://www.youtube.com/channel/UCdchNJ0684ZqL_9zx1eN1-w
- YouTube kanaal (oud): [natuurindeonlanden](#):
<https://www.youtube.com/user/natuurindeonlanden>
- Twitter: Natuur in De Onlanden, [@natuuronlanden](#)
- Instagram: Natuur in De Onlanden, [@natuurindeonlanden](#)

4.1 Samenstelling van het bestuur en team

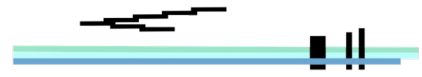
Naam	Rol	Taak
Jeroen Huisman	Voorzitter	Voorzitterschap, strategie
Lieselot Smilde	Secretaris	Secretariaat en ledenadministratie, strategie en visie, spin in het web, belangenbehartiging, redactie nieuwsbrief
Marjan Feith	Penningmeester	Penningmeesterschap
Michel Wijnhold	Alg. bestuurslid	Coördinatie broedvogeltellingen en rapportage, wetlandwacht SOVON, waarnemingen pagina

		website, socials (X, YouTube)
Jaap van der Steen	Alg. bestuurslid	Contact achterban: excursies en bijeenkomsten, maandelijkse blog website, strategie en visie
Leo Stockmann	Alg. bestuurslid	Contact met IVN's, KNNV, WAD, eindredactie nieuwsbrief, vegetatiekarteringen
Fokko van der Leest	Teamlid	Beheer website, verzending nieuwsbrief
Douwe Klijnstra	Werkgroep CaLutra	Coördinatie monitoring CaLutra Onlanden, otter- en beverrapportage
Jochem Duijts		Vleermuizen monitoring en rapportage

Daarnaast worden we voor een aantal projecten ondersteund door drie vrijwilligers: Fin Gleichmann (project Schone Schil rond De Onlanden), Anke Romein (jubileum symposium) en Emile Wolters (waterkwaliteit project).

5. Tot slot.

Dit document is vastgesteld in de bestuursvergadering van de Stichting Natuurbelang De Onlanden, d.d. 22 januari 2025.

stichting Natuurbelang
De Onlanden